

Ghid de bune practici în materie de bunăstare a animalelor
pentru
deținerea, îngrijirea, dresarea și utilizarea măgarilor și a hibrizilor de
măgar

Acest ghid a fost elaborat în 2018/19 de către grupul de inițiativă voluntar în materie de ecvidee din cadrul Platformei UE privind bunăstarea animalelor. Pozițiile exprimate în prezentul ghid nu reprezintă în mod necesar, din punct de vedere juridic, poziția oficială a Comisiei Europene.

Ghidul prezintă bunele practici de asigurare a bunăstării animalelor în cazul deținerii, îngrijirii, dresării și utilizării măgarilor și a hibrizilor de măgari. Nu este menit să înlocuiască, să fie în contradicție ori să pună sub semnul întrebării nicio legislație, cartă, ghid sau orientări existente.

Fotografiile din acest ghid ilustrează unele dintre condițiile descrise. Nu ar trebui să se considere că acestea ilustrează singura soluție privind condițiile descrise.

Fotografiile utilizate în ghid sunt oferite de:

Foto nr. 2: Direcția Generală de Sănătate a Animalelor și Medicamente Veterinare - Ministerul Sănătății din Italia

Fotografiile din anexa 2: Sursa: AWIN, 2015.

Protocol AWIN de evaluare a bunăstării pentru măgari. Doi: 10.13130/AWIN MĂGARI_2015

Toate celelalte fotografii: The Donkey Sanctuary & Donkey Sanctuary, Irlanda

Cuprins

1. INTRODUCERE	6
2. DOMENIU DE APLICARE	6
3. CARACTERISTICI BIOLOGICE ȘI COMPORTAMENT	7
3.1 Strămoși	7
3.2 Vedere	8
3.3 Reacția de zbor și de luptă	8
3.4 Auzul	9
3.5 Interacțiunea socială și comportamentul de confort	9
3.6 Alimentația și nevoia de deplasare	11
3.7 Comportamente stoice și anormale	11
4. CONTACTUL CU ALȚI MĂGARI ȘI CU ALTE SPECII	12
4.1 Contactul cu alți măgari	12
4.2 Contactul cu alte animale	12
5. ADĂPOSTIRE	13
5.1 Considerente generale	13
5.2 Temperatura interioară	14
6. AMENAJĂRI	14
6.1 Adăpost	14
6.2 Pășuni / padocuri	15
7. ÎNGRIJIRE	16

7.1. Cunoștințe	16
7.2. Inspecție	16
7.3 Prevenirea bolilor	16
7.4 Tratament veterinar	17
7.5. Îngrijirea copitelor	17
7.6 Îngrijirea dentară	18
7.7. Alimentare	18
7.8. Apă	20
8. MANIPULARE ȘI DRESAJ	21
9. DOTĂRI	22
9.1 Articole de șelărie, hamuri etc.	22
9.2 Echipament de reținere	22
10. MĂGARI DE LUCRU	23
11. MĂGARI FOLOSIȚI ÎN ALTE SCOPURI	23
11.1 Producția de lapte	24
11.2 Agrement și turism	24
12. MUTILĂRI ȘI TUNS	25
12.1. Andocarea și tunderea cozii	25
12.2. Alte mutilări	25
13. REPRODUCERE	25
13.1 Reproducerea responsabilă	25
13.2 Metode de reproducere	25
13.3 Fătarea și înțarcarea	26

14. EVALUAREA BUNĂSTĂRII MĂGARILOR	27
15. CONSIDERENTE PRIVIND SFÂRȘITUL CICLULUI DE VIAȚĂ	27
ANEXA 1	28
Glosar	28
ANEXA 2	29
Indice de greutate corporală	29

1. Introducere

În 2014, Comisia Europeană a organizat o reuniune privind bunăstarea ecvideelor, la care au participat atât statele membre, cât și părțile interesate din sectorul ecvin. Discuțiile din cadrul acestei reuniuni au arătat că există provocări în ceea ce privește bunăstarea ecvină în Uniunea Europeană. În consecință, World Horse Welfare și Eurogroup for Animals au redactat raportul intitulat „Eliminarea ochelarilor de cal”, care a ilustrat mai în detaliu provocările legate de bunăstarea acestor specii.

La 14 martie 2017, Parlamentul European a adoptat o rezoluție privind deținerea și îngrijirea responsabilă a ecvideelor. În rezoluția sa, Parlamentul European face apel la Comisia Europeană să elaboreze orientări la nivel european privind bunele practici în sectorul ecvin pentru diverși utilizatori și specialiști, elaborate în consultare cu părțile interesate și cu organizațiile din sectorul ecvin și pe baza ghidurilor existente.

OIE (Organizația Mondială pentru Sănătate Animală) a adoptat, în mai 2016, un capitol referitor la bunăstarea ecvinelor de lucru din Codul sanitar pentru animale terestre.

Pe baza contextului de mai sus și a principiului conform căruia fiecare animal trebuie să ducă o „viață decentă”, este necesar, în general, să se reducă la minimum experiențele negative și să li se ofere ocazii de a avea experiențe pozitive. Acest ghid privind deținerea, îngrijirea, dresarea și utilizarea măgarilor și a hibrizilor de măgari a fost elaborat pentru a contribui la ducerea la îndeplinire a acestui obiectiv.

În întreaga Europă, scopul deținerii măgarilor este în continuă schimbare. Deși încă sunt folosiți drept animale de lucru în unele regiuni ale continentului, în alte zone sunt ținuti ca animale de companie sau utilizați pentru activități de agrement, programe de terapie sau pentru producția de lapte și carne. Dispozițiile de reglementare privind deținerea și îngrijirea măgarilor diferă de la un stat membru la altul. Doar câteva au adoptat o legislație specifică privind protecția măgarilor și a hibrizilor de măgari. În unele state membre au fost elaborate orientări fie de către autoritățile competente, fie de către părțile interesate. Se consideră că ghidurile comune ale UE contribuie la îmbunătățirea bunăstării măgarilor în întreaga Uniune.

Numărul de măgari din UE este dificil de evaluat cu certitudine. În iulie 2018, FAO a estimat numărul la 251.000 de măgari. Dat fiind că bazele de date oficiale nu raportează specializarea diferitelor ferme (respectiv pentru carne, lapte), este aproape imposibil să se definească exact câți măgari sunt crescuți în diverse scopuri.

2. Domeniu de aplicare

Acest ghid se adresează fiecărei persoane care deține unul sau mai mulți măgari sau hibrizi de măgari, care are în posesie măgari sau hibrizi de măgari sau care este implicată în orice alt mod în deținerea, îngrijirea, dresarea și utilizarea măgarilor sau hibrizilor de măgari. Este responsabilitatea proprietarului sau a deținătorului unuia sau mai multor măgari ori hibrizi de măgari să fie la curent cu cerințele pentru asigurarea bunăstării lor și, astfel, să gestioneze în mod corespunzător aceste animale.

Deși prezentul ghid se aplică în general tuturor categoriilor de măgari, el nu abordează în detaliu măgarii de povară și hibrizii de măgari de povară, deoarece aceștia sunt deja incluși de OIE în prevederile capitolului 7.12 din Codul sanitar pentru animale terestre. Ghidul nu tratează caii sau poneii deoarece aceștia pot avea comportamente și nevoi diferite de cele ale măgarilor și hibrizilor acestora (pentru aceștia din urmă, a se vedea: Ghid de bune practici de bunăstare a animalelor pentru păstrarea, îngrijirea, dresarea și utilizarea cailor).

Ghidul abordează domenii în care nu există o legislație specifică a UE privind măgarii sau hibrizii de măgari. Aceasta înseamnă că nu sunt abordate aspecte precum transportul, metodele de ucidere, inclusiv sacrificarea, identificarea și înregistrarea, precum și aspectele zootehnice și genealogice. Acest ghid nu tratează nici măgarii ori hibrizii de măgari care sunt ținuti în condiții sălbatice sau semi-sălbatice.

În acest ghid, termenul de „măgar” este utilizat în sensul atât al unui măgar, cât și al unui hibrid de măgar (și anume un catâr sau un bardou), cu excepția cazului în care se prevede în alt fel.

3. Caracteristici biologice și comportament

3.1 Strămoși

Măgarul domestic de astăzi și mulți dintre măgarii sălbatici și semisălbatci din lume sunt descendenți din măgarul sălbatic african (*Equus africanus*). O ramură separată de măgari sălbatici a evoluat în Asia, dintre care nu a fost domesticită nicio specie, dar ai cărei indivizi prezintă numeroase caracteristici comune cu măgarii sălbatici africani. Măgarii sălbatici africani au evoluat pentru a trăi în medii semi-aride, cu surse de hrană rare, extrem de fibroase și cu acces limitat la apă. Repertoriul comportamental al măgarilor sălbatici și al descendentului lor, măgarul domestic, a permis acestor specii să prospere în aceste condiții și face comportamentul lor mult diferit față de cel al cailor și al poneilor. Comportament natural al măgarilor a ajuns să fie cunoscut mai ales din studiul măgarilor sălbatici care trăiesc în condiții naturale sau seminaturale, fără interferențe umane sau cu puține interferențe umane.

Foto 1. Comportament natural al măgarilor este cunoscut în principal din studierea acestora în habitatul lor natural.

Măgarul a fost domesticit acum aproximativ 6000 de ani

în Africa de Nord. Deși anumite caracteristici, cum ar fi dimensiunea, tipul, culoarea și temperamentul s-au schimbat, măgarul a păstrat o mare parte din comportamentul strămoșului său, de exemplu comportamentul social și cel trofic. Măgarul este, prin evoluție, adaptat la o viață de animal de pradă care trăiește pe teren muntos, arid; acest lucru se reflectă în comportamentul măgarului, fiziologie, anatomie și modul în care s-au dezvoltat simțurile măgarului.

3.2 Vedere

Măgarii au o vedere cu unghi larg, care le permite să detecteze mișcări aproape pretutindeni în jurul lor. Există doar o mică „zonă oarbă” chiar în spatele lor. Există, de asemenea, o mică zonă oarbă în formă de triunghi în fața vârfului nasului, ceea ce înseamnă că măgarii nu văd ceea ce mănâncă, însă simt cu mustățile.

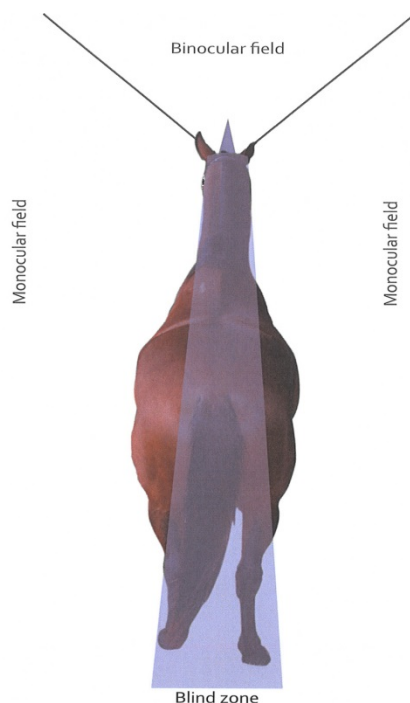

Foto 2. Câmpul vizual al unui ecvideu, care indică vederea binoculară pe direcția înainte, vederea monoculară laterală și unghiul mort din spatele și de dedesubtul ecvideului.

În zonă, unde măgarii văd cu ambii ochi (vedere binoculară), ei pot vedea obiectele în mod clar, atât în apropiere, cât și la distanță. Acest tip de vedere le permite măgarilor să identifice hrana (vegetația) din apropiere și, în același timp, să detecteze posibilele pericole de la distanță.

3.3 Reacția de zbor și de luptă

Măgarii au atât instincte de „zbor”, cât și de „luptă”. În habitatul lor natural, adesea trăiesc singuri (în special armăsarii care păzesc un teritoriu definit). Fie că trăiesc în perechi, în grupuri mici sau singuri, ei nu sunt atât de rapizi precum caii, astfel încât adesea fuga nu este cel mai bun mecanism de apărare al acestora. Comportamentele de luptă sunt, prin urmare, mai bine înrădăcinate la măgari decât la cai.

Acest lucru poate duce la conflicte între măgari și alte animale domestice, precum și la o neînțelegere a comportamentului atunci când se lucrează cu astfel de animale. Hibrizii de măgar au tendința de a avea repertoriul comportamental atât din partea calului, cât și a măgarului și pot trece rapid de la reacțiile de

zbor ale unui cal la reacțiile de luptă ale unui măgar, făcând comportamentul lor să pară imprevizibil pentru manipulatorii neexperimentați.

3.4 Auzul

Măgarii au auzul excelent dezvoltat pentru a ajuta animalele solitare să interacționeze pe distanțe mari în habitatul lor natural. Datorită capacității lor de a mișca urechile în mod independent, acestea sunt capabile să localizeze sunetele/zgomotul, măgarii reacționând de obicei la zgomotul brusc sau neobișnuit prin creșterea vigilenței și printr-un răspuns mai întârziat decât ar fi de așteptat la cal.

3.5 Interacțiunea socială și comportamentul de confort

Din cauza penuriei de resurse găsite în mediul lor natural, măgarii nu au tendința de a forma turme mari, care sunt mai tipice pentru alte ecvidee, aceștia formând, în schimb, grupuri sau perechi mici sau chiar trăind vieți solitare, căutând hrană și apă și apropiindu-se pentru a se reproduce sau atunci când resursele din mediul înconjurător sunt abundente. Masculii pot domina anumite teritorii pentru a spori șansele de reproducere cu femelele, în timp ce astfel de comportamente teritoriale pot fi încă evidente la măgarul domestic. În ciuda vieții solitare observate în medii cu resurse limitate, majoritatea măgarilor domestici preferă să formeze legături pereche cu membrii aceleiași specii și sunt foarte flexibili în ce privește dimensiunea și structura lor de grup atunci când permit resursele, de exemplu, turme marile (>20 de indivizi) de măgari nu sunt ceva neobișnuit. În timp ce măgarii preferă, în general, compania altor măgari, ei vor stabili, ocazional, legături puternice și cu caii, poneii, hibrizii de măgar sau cu alte specii. Hibrizii de măgar tind să prefere compania altor hibridi sau a speciei materne.

Lipsa contactului social pentru măgarii domestici și cu hibrizii lor poate avea drept efect animale neliniștite și deprimare. Contactul social cu alți măgari este deosebit de important pentru mânji și pui pentru a se asigura că nu dezvoltă un comportament agresiv sau gălăgios în mod necorespunzător față de oameni și de alte specii.

Foto 3. Contactul social este deosebit de important pentru pui de măgar

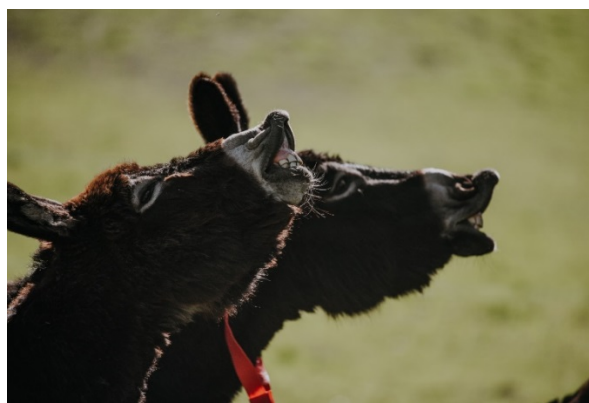

Foto 4. Reacția Flehmen permite măgarilor să investigheze un miros mai de aproape

Măgarii comunică prin simțurile vederii, sunetului, mirosului, posturii și atingerii. De exemplu, măgarii pot manifesta reacția Flehmen atunci când studiază mirosurile și gusturile de interes deosebit. Atingerea poate fi atât agresivă (lovire și mușcare), cât și prietenoasă (îngrijire). Unele dintre aceste

comportamente sunt înnăscute, iar altele trebuie învățate de la o vârstă fragedă. Măgarii tineri ținuți în izolare pot avea dificultăți de interacționare cu alți măgari dacă sunt introduși în un grup mai târziu.

Măgarii se încadrează în diferite tipuri de comportament de confort. Acest comportament servește unor scopuri diferite, cum ar fi o reacție la mâncărimea pielii, pentru a ține insectele la distanță, pentru a menține blana într-o stare bună sau pentru un scop social. Comportamentul de confort se manifestă chiar și la măgarii domestici, care sunt îngrijiți cu regularitate. Comportamentul de confort include ciugulirea cu dinții, scărpinaarea cu un picior (de obicei, un picior posterior), frecarea de un obiect, rostogolirea în nisip, noroi, zăpadă etc., tremuratul corpului și capului și îngrijirea reciprocă, fenomen prin care doi măgari se îngrijesc reciproc (de obicei la greabăn sau pe spate).

Foto 5. Rostogolire într-o zonă de noroi.

Foto 6. Îngrijire și frecare reciprocă

Deși măgarii sunt animale sociale, ei au un spațiu social, care definește distanța pe care doresc să o păstreze față de alți măgari. Această distanță este individuală și depinde de vârstă și de cât de bine se cunosc măgarii, precum și dacă fac parte dintr-o pereche. În general, măgarii tolerează apropierea mai mult decât caii atunci când sunt ținuți în grupuri stabile. Măgarii pot fi văzuți, de asemenea, stând împreună atunci când încearcă să țină insectele la distanță. Mânji și măgarii tineri par să aibă un spațiu social foarte îngust sau mai puțin dezvoltat și pot fi văzuți stând aproape unul de celălalt. Când măgarii sunt adăpostiți în grup, este important să se țină cont de spațiul social pentru a decide cât spațiu ar trebui să li se aloce.

Foto 7. Păstrarea unei proximități reduse

8. Măgarii trebuie să se întindă pe o parte cu picioarele, gâtul și capul întinse pentru a cădea în somn adânc

Măgarii au diferite faze ale somnului. În special, măgarii necesită o fază la fiecare 24 de ore, în care se întind pe o parte cu membrele întinse și cu mușchii relaxați. Pentru a face acest lucru, trebuie să se simtă în siguranță, să aibă suficient spațiu și o zonă uscată. Este important să rețineți aceste aspecte pentru dimensiunea și tipul de staul pentru măgari.

3.6 Alimentația și nevoia de deplasare

În condiții naturale, măgarii își petrec cea mai mare parte a zilei căutând hrană. În funcție de cât de disponibile sunt alimentele, aceștia se pot deplasa pe distanțe mari. În mediul lor natural, cu resurse naturale limitate, măgarii parcurg adesea distanțe de 20 km în 24 de ore. Această nevoie înăscută de mișcare este încă evidentă la măgarii domestici care, dacă sunt ținuti într-o zonă restricționată pentru o anumită perioadă de timp, ceea ce le limitează capacitatea de a îndeplini această motivație, o vor exprima intens odată ce li se permite libera circulație. În special pentru mânji și măgari tineri, libera circulație și joaca cu alți măgari sunt importante pentru dezvoltarea mușchilor, articulațiilor, tendoanelor și structurii osoase. În plus, libera circulație le va consolida echilibrul și coordonarea.

Măgarii sunt animale ierbivore. Pentru a-și spori sursa potențială de hrană în mediul lor natural, măgarii au evoluat să fie browsere, precum și pășuni, arbuștii lemnoși și copacii fiind surse potențiale de hrană atunci când ierburile și alte vegetații scăzute nu sunt abundente. Măgarii se hrănesc cu firimituri; măgarii sălbatici au acces la hrană adecvată și suficientă, petrecând multe ore (14—18 ore pe zi) căutând hrană. Această hrănire mai mult sau mai puțin continuă se potrivește sistemului digestiv al măgarului, care are un stomac relativ mic, dar colon și cecum mari, voluminoase. În colon și cecum există sunt descompuse cu ajutorul microbilor furaje, în special materialele fibroase, care nu au fost digerate în intestinul subțire.

3.7 Comportamente stoice și anormale

Termenul de „stoic” este adesea folosit pentru a descrie comportamentul măgarului și poate induce în eroare. Stoicismul este un comportament tipic de evitare a prădătorilor întâlnit la o specie de pradă, cum ar fi măgarul; apariția puternică și normală reduce șansele ca un prădător să aleagă un măgar. Acest stoicism (sau „comportament de mascare”) nu trebuie interpretat (greșit) drept o capacitate redusă de a experimenta durere și suferință. Comportamentul măgarului este diferit de cel al cailor și poneilor și este esențial ca acest lucru să fie luat în considerare atunci când se dresează, utilizează, îngrijesc sau tratează măgari. Natura lor stoică poate duce la lipsa de diagnostic sau la diagnosticarea greșită a gravității afecțiunilor dureroase sau poate duce la neînțelegerea stării emoționale a măgarului de către manipulatori. Probabil că măgarii prezintă semne mai puține sau mai discrete de durere și suferință comparativ cu un cal care se confruntă cu aceeași problemă clinică.

Foto 9. Măgarul stoic ar putea părea plictisitor, dar în realitate maschează o stare care pune cu adevărat în pericol viața

Comportamentele anormale, cum ar fi stereotipurile, sunt rareori sau niciodată observate la măgarii care trăiesc în condiții naturale. Dezvoltarea unor comportamente anormale este un semn că mediul înconjurător sau condițiile în care măgarii sunt ținuti sau au fost ținuti nu le satisfac nevoile. Comportamentul stereotip observat frecvent la alte ecvidee, cum ar fi țeșutul sau mușcarea pătuțului, este foarte neobișnuit la măgari, care pot prezenta o bunăstare compromisă în moduri mai subtile, cum ar fi a deveni apatici și retrași. Multe comportamente „anormale” manifestate de măgari pot fi comportamente naturale, care apar cu o frecvență normală sau anormală, cum ar fi comportamentul agresiv față de măgari sau oameni sau atacarea speciilor mai mici sau necunoscute. Comportamentele anormale se dezvoltă diferit de la un individ la altul.

4. Contactul cu alți măgari și cu alte specii

4.1 Contactul cu alți măgari

După cum s-a menționat mai sus, măgarii sunt animale flexibile din punct de vedere social care, atunci când permit resursele, caută să trăiască în grupuri familiale mici. Măgarii formează frecvent legături de pereche foarte puternice, care pot dura o viață întreagă. Măgarii aflați în pereche pot fi afectați de separarea printr-un gard și, în astfel de cazuri, dacă se scoate un măgar din raza vizuală sau tactilă a unui tovarăș de-al său, se poate compromite grav bunăstarea și poate face dificilă manevrarea indivizilor din acea specie în condiții de siguranță. Legătura dintre măgari este importantă atunci când se ia în considerare vânzarea, relocarea (de exemplu, pentru tratamentul veterinar) sau uciderea unui animal deoarece indivizii care sunt separați poate prezenta riscul de a dezvolta hiperlipemie; o boală la care predispune stresul și care este asociată cu o rată ridicată de mortalitate la măgari. Hibrizii de măgar tind să prefere compania altor hibridi sau a speciei materne și nu par să demonstreze legături de companie atât de puternice ca măgarii.

Foto 10. Hibrizii de măgar preferă, în general, compania altor hibridi sau a speciilor materne

Se recomandă ca măgarii domestici să aibă contact social direct cu propria specie în cea mai mare parte a zilei (indivizii pot fi dresați să accepte izolarea în timpul sarcinilor de lucru). Acest lucru face posibilă îngrijirea cu rol social și permite dezvoltarea și exprimarea modelelor comportamentale sociale normale.

4.2 Contactul cu alte animale

Măgarul are un răspuns de luptă mai dezvoltat decât cel al cailor, astfel încât, în mediul natural al măgarului, orice specie necunoscută care intră pe teritoriul sau raza de acțiune a măgarului poate angaja

cu ușurință reacția de luptă a măgarului. În cadru domestic, acest comportament natural de luptă se poate transfera speciilor de animale mici, animalelor domestice de companie (câini, pisici) sau faunei sălbatice care intră în mediul măgarului. Trebuie avut grijă să se familiarizeze măgarii cu alte specii, cu care vor intra în contact și să se asigure că introducerea în alte specii se face într-un mod sigur și controlat, iar manipulatorii nu trebuie să confunde comportamentele de alertă (de exemplu, adulmecatul, împunsătura și răgetul) cu cele de prietenie față de celelalte specii. Măgarii familiarizați cu alte specii pot trăi alături de ei fără probleme, dar, în general, se recomandă ca măgarii să fie adăpostiți numai cu ecvidee și, dacă este necesar, cu alte erbivore mature și de mari dimensiuni.

5. Adăpostire

5.1 Considerente generale

Măgarii sunt o specie socială. Trebuie avută în vedere necesitatea contactului cu alți măgari atunci când se proiectează spații de adăpost pentru măgari.

În plus, orice adăpost, grajd sau staul trebuie să aibă dimensiuni adecvate pentru a permite tuturor măgarilor să se întindă și să se odihnească în același timp într-o poziție naturală netulburată. Adăpostul ar trebui să permită libera circulație a fiecărui măgar, astfel încât acesta să se poată întoarce în orice moment, să se întindă într-o poziție naturală, să se ridice nestingherit și să stea într-o poziție naturală. În sistemele de adăpostire în grup ar trebui să existe posibilitatea de a izola măgarii bolnavi sau răniți. Designul sistemului de adăpostire în grup ar trebui să asigure că toți măgarii sunt capabili să scape de tovarășii agresivi și să aibă acces la hrană și apă în orice moment.

Deși există diferențe între rase, înălțimea la greabăn sau greutatea corporală pot fi utilizate ca măsură relevantă la proiectarea adăposturilor pentru măgari. Amplasamentul trebuie construit și întreținut astfel încât să nu existe muchii ascuțite sau proeminențe care ar putea provoca rănirea măgarilor. Materialele cu care măgarii pot intra în contact ar trebui să nu fie dăunătoare, inclusiv toxice pentru animale și ar trebui să poată fi curățate și dezinfectate temeinic.

Foto 11. Ușă stabilă cu muchie de protecție netedă

Zona de întins pentru măgari trebuie să fie nealunecoasă și prevăzută cu o cantitate adecvată de material de așternut corespunzător, pentru a asigura o zonă de odihnă uscată și confortabilă.

Pasajele trebuie să aibă o suprafață antiderapantă și să fie suficient de largi pentru a permite măgarilor să treacă unii pe lângă alții în siguranță și fără dificultăți. Înălțimea interioară trebuie să le permită măgarilor să stea în poziția lor naturală și să efectueze mișcări normale ale capului.

Dacă femelele sunt adăpostite individual, în apropiere de mânji, ele ar trebui să poată vedea, mirosi și interacționa cu alți măgari. Dacă sunt adăpostiți individual, masculii trebuie să aibă cel puțin contact vizual și olfactiv permanent cu alți măgari și să aibă acces la pășune sau la padoc pentru a permite pășunatul și libera circulație.

Atunci când se proiectează, construiește ori repară un adăpost pentru măgari, trebuie luat în considerare riscul de incendiu. Acest lucru este deosebit de important în ceea ce privește instalațiile electrice. Materialele utilizate trebuie să fie ignifuge, dacă este posibil. Persoana responsabilă de măgari ar trebui să aibă un plan de urgență în caz de incendiu sau alte catastrofe naturale (de exemplu, inundații).

5.2 Temperatura interioară

Temperatura interioară este importantă pentru bunăstarea și sănătatea măgarilor. O climatizare interioară inadecvată poate fi dăunătoare, în special pentru sistemul respirator al măgarilor; nu trebuie subestimate beneficiile aerului proaspăt și curat. Nivelul de praf, umiditatea relativă a aerului, temperatura și concentrațiile de gaz trebuie, prin urmare, menținute în limite adecvate prin asigurarea unei ventilații adecvate și adecvate – în mod ideal naturale, deși, în unele cazuri, pot fi necesare sisteme forțate/mecanice, care oferă un flux de aer bun și uniform distribuit prin toate părțile adăpostului măgarilor, fără tiraj inutil.

6. Amenajări

Măgarii trebuie protejați împotriva condițiilor meteorologice nefavorabile și protejați împotriva prădătorilor atât cât se poate.

6.1. Adăpost

Măgarii au evoluat pentru a trăi în medii semi-aride, iar cercetările au arătat că sunt mai puțin adaptați la condițiile umede resimțite în zonele cu climă temperată și utilizează adăpostul mai frecvent decât alte ecvidee în astfel de condiții. Ar trebui să existe un adăpost suficient pe tot parcursul anului; vara, măgarii trebuie să fie protejați de căldura soarelui și de insectele zburătoare, iar iarna, de condițiile de umezeală, vânt și frig. Adăpostul ar trebui să fie suficient de mare pentru a oferi protecție tuturor măgarilor în același timp.

Foto 12. Un șopron și un staul din materiale dure sunt adăpostul ideal pentru măgari pe timp de iarnă

Foto 13. Un covor este un supliment util într-un adăpost construit manual pentru măgari bătrâni sau bolnavi

Un adăpost suficient pentru măgari este rareori asigurat în întregime de mediul natural, cum ar fi copacii și gardurile vii, în special iarna. Prin urmare, se recomandă ca măgarii să aibă acces pe tot parcursul anului la adăposturi construite în acest scop, cu o podea nealunecoasă și uscată și o zonă de odihnă cu o cantitate adecvată de așternut adecvat. În cazul în care măgarii sunt în vârstă sau nu se simt bine, pot beneficia, de asemenea, de covoare impermeabile și respirabile, în funcție de condițiile meteorologice. Cu toate acestea, nu trebuie folosite covoare în loc de adăpost, deoarece nu oferă protecție acelor părți ale corpului măgarului care sunt cele mai predispuse la pierderea căldurii (de exemplu, urechile și crupa). În cazul în care se folosesc covoare, acestea ar trebui să fie concepute pentru forma unică a măgarilor și să fie bine montate, verificate zilnic și ar trebui să corespundă temperaturii ambientale. Covoarele concepute pentru a proteja împotriva muștelor și musculițelor pot fi utile pentru măgarii care suferă de mâncărimi, arsuri solare sau deranj din cauza insectelor, dar nu înlocuiesc nevoia de a le oferi adăpost pe tot parcursul anului.

6.2. Pășuni / padocuri

Se recomandă ca tuturor măgarilor să li se acorde acces zilnic la zonele de prezență sau pășuni în aer liber, în mod ideal cu alți măgari, pentru a-și îndeplini nevoia de liberă circulație și de contact social. Cu toate acestea, pot exista situații în care recomandările veterinare sau condițiile meteorologice extreme fac ca acest lucru să fie contraindicat.

Foto 14. Un grup de măgari pe pășuni bine drenate

Padocurile și pășunile ar trebui să fie bine drenate pentru a evita condițiile noroioase. Se recomandă asigurarea a minimum aprox. 0,25 hectare per măgar pentru a asigura pășunatul pe tot parcursul anului. Animalele trebuie ținute departe de obiectele periculoase și verificate în mod regulat de plantele

otrăvitoare, care trebuie îndepărtate cu atenție. Gardurile trebuie să fie vizibile cu ușurință pentru măgari, să fie bine întreținute și să aibă un tip și o înălțime suficiente pentru a preveni evadarea măgarilor. Nu trebuie utilizată sârmă ghimpată. Dacă este necesar, se acceptă un fir întins în partea de sus din sârmă simplă. Măgarii ar trebui să fie ținuti între noi tipuri de garduri pe timpul zilei și ar trebui supravegheați pentru o perioadă suficientă de timp după ce au fost introduși într-un nou tip de gard sau după ce au fost mutați într-un nou padoc sau pășune.

Când măgarii sunt prezentați noilor companioni, aceștia trebuie supravegheați suficient, până când încetează interacțiunile agresive și măgarii reîncep să se hrănească, atunci când sunt grupați într-un padoc sau pe pășune.

Nu se recomandă legarea acestor animale. Restricționează libera circulație a măgarului și nu permite contactul social cu alți măgari. În plus, există riscul ca măgarii legați să se încurce în pripon și să se rănească.

Șchiopătatul ar trebui descurajat.

7. Îngrijire

7.1. Cunoștințe

Măgarii ar trebui să fie îngrijiți de un număr suficient de persoane, care posedă capacitatea, cunoștințele și competența profesională corespunzătoare.

7.2. Inspecție

Toți măgarii, inclusiv cei din padoc și de pe pășune, ar trebui inspectați o dată pe zi și de preferat chiar mai des. Măgarii bolnavi sau răniți, măgărițele la sfârșitul gestației, mânjii nou-născuți, măgarii nou introduși în grup, măgarii aflați în timpul sezonului de împerechere și măgarii geriatrici ar trebui inspectați mai des.

Orice măgar care pare bolnav sau rănit, trebuie îngrijit corespunzător fără întârziere. În cazul în care măgarul nu răspunde la o astfel de îngrijire sau în cazul în care măgarul are dureri, trebuie să se solicite imediat sfatul medicului veterinar. Este important de remarcat faptul că măgarii prezintă semne subtile de durere și boală și, cu excepția cazului în care simptomele sunt minore (de exemplu, o mică pășune), trebuie solicitat sfatul medicului veterinar la prima suspiciune a unei probleme. În cazul în care este necesar, măgarii bolnavi sau răniți trebuie să fie separați în adăposturi adecvate.

7.3 Prevenirea bolilor

Se recomandă vaccinarea cel puțin împotriva tetanosului. Măgarii sunt foarte sensibili la această boală, care este cauzată de o bacterie (*Clostridium tetani*). Această bacterie se găsește adesea în solul din incinta măgarului. Acesta intră în organism prin răni, inclusiv prin răni mici penetrante, care pot fi dificil de detectat, sau prin buric la mânjii nou-născuți. Chiar dacă măgarii afectați pot supraviețui și se pot recupera, mai ales dacă boala este diagnosticată într-o fază timpurie, alții trebuie adesea eutanasiați din motive de bunăstare.

Vaccinarea împotriva gripei este recomandată măgarilor.

Vaccinarea împotriva altor boli, cum ar fi herpesul, poate fi, de asemenea, recomandabilă în funcție de localizarea geografică a măgarului. Un medic veterinar trebuie să ceară sfatul în acest sens.

Paraziții intestinali pot fi o problemă de bunăstare care cauzează pierderea în greutate, colici și chiar decese. Acest lucru este valabil în special pentru mânji și măgari tineri și măgari imunocompromiși. Ar trebui să se instituie un program de monitorizare și un program specific, în conformitate cu avizul unui medic veterinar.

Practicile adecvate de gestionare a pășunilor sau a padocului, în special colectarea materiilor fecale, sunt indispensabile pentru a reduce sarcina parazitară și ar trebui să fie întotdeauna prioritare în cadrul unui program de monitorizare a endoparaziților și de deparazitare țintită. Măgarii ținuti în padocuri permanente în care gunoiul de grajd nu este îndepărtat în mod regulat prezintă un risc crescut de infestare.

Utilizarea la măgarii adulți sănătoși a unui antihelmintic fără teste de laborator anterioare sau alte activități de diagnosticare relevante pentru a stabili sarcinile parazitare ar trebui descurajată pentru a contracara dezvoltarea rezistenței antihelmintice.

Ar trebui avută în vedere o perioadă de carantină înainte de a introduce noi măgari în incintă; în astfel de cazuri, este important să se asigure că măgarii au cel puțin interacțiuni sociale indirecte (de exemplu, vedere și sunet) cu alte ecvidee. Echipamentul nu trebuie utilizat în comun pentru a preveni răspândirea bolilor infecțioase, de exemplu viermii inelari și strangulările.

Prevenirea transmiterii bolilor ar trebui să fie prioritară în cazul apariției unui focar de boală contagioasă la o populație de măgari. Acest lucru este deosebit de important, deoarece măgarii acționează adesea ca purtători subclinici ai bolilor infecțioase și este posibil să nu prezinte simptome ca și alte ecvidee. Toți proprietarii de măgari ar trebui să urmeze recomandările stabilite de autorități sau organizații profesionale ca standard minim. Aceasta include izolarea măgarilor bolnavi, izolarea curților sau regiunilor afectate, standarde de igienă și dezinfecție (denumite colectiv „biosecuritate”), transportul și reunirea grupurilor de ecvidee (evenimente, spectacole etc.).

7.4 Tratament veterinar

Tratamentul veterinar al măgarilor respectă multe dintre principiile utilizate în cazul cailor. Cu toate acestea, măgarii diferă semnificativ în mai multe privințe: comportamente, manifestarea semnelor clinice, dozele de medicamente necesare, reacțiile la medicamente și proceduri veterinare, precum și fiziologie și anatomie. Pentru ca măgarii și hibrizii de măgar să primească tratamentul veterinar corect și eficient, medicii veterinari și profesioniștii asociați pot considera că îndrumările clinice conținute în Însoțitorul clinic al măgarului publicate de Sanctuarul Măgarului sunt o referință utilă.

7.5. Îngrijirea copitelor

Copitele de măgar sunt diferite anatomic de cele ale altor ecvidee. Ele au o axă mai verticală a pintenului copitei și o serie de alte diferențe anatomice în comparație cu calul. Copitele de măgar au, de asemenea, o microstructură diferită, cu o structură tubulară mai deschisă decât cea a copitei calului. Acest lucru înseamnă că cornul absoarbe și reține mai multă umiditate. Atunci când este păstrat în condiții umede, murdare, piciorul de măgar este predispus la probleme de copită, cum ar fi boala liniei albe și abcese.

Copitele trebuie curățate și verificate de semne de boală sau leziuni, cum ar fi afte, fisuri sau corpuri străine (pietre, de exemplu) la intervale potrivite. Dacă există semne de probleme ale copitelor, cum ar fi șchiopătatul, copitele trebuie verificate imediat. Este esențial ca măgarii care trăiesc în medii temperate să aibă acces liber la o zonă de duritate (de exemplu, beton) pentru a se asigura că copitele se pot usca și că nu sunt ținute permanent în mediu ud.

Copitele măgarilor ținute la fermă sau ca animale însoțitoare tind să crească prea lungi dacă nu sunt gestionate prin intervenție umană. Se recomandă ca numai profesioniștii instruiți cu experiență în anatomia unică a picioarelor măgarilor să le tundă copitele. Se recomandă ca utilizarea încălțămintei numai în cazul în care măgarii lucrează și poartă excesiv potcoave și în cazul în care este disponibilă asistență specializată pentru potcovari. Trebuie remarcat faptul că majoritatea măgarilor lucrează bine fără să aibă nevoie de pantofi. Copitele trebuie tunse în funcție de tipul de muncă la care este pus măgarul (așa cum recomandă medicul veterinar sau potcovarul). Copitele nu trebuie să fie niciodată cu mai mult de 2,5 cm mai lungi decât ar fi imediat după tăierea acestora de către un potcovar specializat. Copitele lungi ar trebui tăiate de potcovari experimentați sub supraveghere veterinară și ar trebui efectuate radiografii pentru a ghida tunderea.

Măgarii, chiar și dacă li se taie cu regularitate copitele, trebuie să se miște suficient pentru a asigura circulația adecvată a sângelui în copite și creșterea unui corn de bună calitate.

7.6 Îngrijirea dentară

Măgarii pot prezenta o serie de tulburări orale și dentare care afectează animalele de toate vârstele, dar cu o tendință naturală de a crește odată cu vârsta. Aceste tulburări pot fi exacerbate în cazurile în care măgarii prezintă tulburări de dezvoltare sau dacă primesc o dietă incorectă, care nu se bazează pe furaje grosiere.

Pentru a evita ca aceste afecțiuni să devină o problemă, se recomandă ca dinții să fie verificați cel puțin anual de către un profesionist instruit.

7.7. Alimentare

Măgarii trebuie hrăniți cu alimente adecvate, într-o cantitate suficientă pentru a-i menține în stare bună (greutate normală și un indice de greutate corporale de 2,5 – 3/5, măsurat cu ajutorul unui sistem de notare a greutății corporale specifice măgarului, ca în anexa 2) și pentru a evita greutatea insuficientă sau excesul ponderal și pentru a le permite să-și exprime comportamentele naturale.

Foto 15. Paiele sunt o sursă neprețuită de hrană pentru măgari.

Măgarii sunt foarte eficienți în digerarea fibrelor de slabă calitate nutrițională. Ei posedă o eficiență digestivă superioară comparativ cu caii și poneii atunci când digeră furaje grosiere foarte fibroase, cum

ar fi paie. Aceste adaptări pot fi benefice pentru măgarii care lucrează și le permit să prospere din surse de fibră, care ar fi inadecvate pentru caii și poneii gestionați în același mod. Cu toate acestea, această adaptare pentru a supraviețui cu hrană de calitate mai slabă poate duce la obezitate la măgarii însoțitori atunci când sunt hrăniți din greșeală în același mod ca și caii și poneii. Obezitatea este, de asemenea, probabil, în cazul în care măgarii sunt ținuti împreună cu cai sau ponei și nu sunt hrăniți și gestionați diferit de tovarășii lor. Un măgar obez este expus unui risc ridicat de a dezvolta probleme grave de sănătate. Cheia formulării planurilor de management și dietetice este conștientizarea faptului că cerințele măgarilor sunt foarte diferite de cele ale cailor și poneilor. Imposibilitatea de a gestiona acest lucru în mod corespunzător poate duce la probleme de sănătate și de bunăstare.

Măgarul trebuie să primească o alimentație bogată în fibre și săracă în energie și carbohidrați nestructurali (amidon și zaharuri). Cea mai mare parte a dietei este cel mai bine furnizată folosind paie sau aragaz (frunzele și tulpinile culturilor de câmp, cum ar fi porumbul, porumbul sau sorgul) și completată cu o proporție variabilă de fân de calitate moderată, fân și/sau pășunat, în funcție de ceea ce este disponibil la nivel local, starea corpului măgarului, perioada anului și condițiile meteorologice predominante. Oferind măgarilor oportunități de a naviga pe crengi și arbuști de copac în condiții de siguranță, contribuie, de asemenea, la asigurarea faptului că aceștia pot afișa comportamente naturale de navigare. Recomandările de hrănire sunt adesea extrapolate din nutriția cailor, cu toate acestea, acest lucru va duce la o supraestimare a cerințelor de nutrienți pentru întreținere și pentru muncă.

Măgarul trebuie hrănit cu rații pe parcursul a 24 de ore, pentru a asigura un timp suficient de mestecat pe parcursul zilei și al nopții, deoarece sistemul digestiv al măgarilor este adaptat la un consum mai mult sau mai puțin continuu de alimente cu conținut ridicat de fibre. Mestecatul promovează producția de salivă, care acționează ca un lubrifiant și acționează pentru a neutraliza producția continuă de acid în stomac. Pentru a preveni ulcerul gastric și pentru a îmbunătăți sănătatea intestinelor, măgarii depind, prin urmare, de accesul continuu la furaje grosiere. Se recomandă, acolo unde este posibil și atunci când sănătatea dentară a măgarilor este bună, ca paie să fie furnizate *ad libitum*.

Se recomandă aprovizionarea zilnică cu furaje grosiere de cel puțin 1,3% din greutatea corporală în substanță uscată (majoritatea fiind în mod normal paie), cu iarbă suplimentară adecvată, fân, concentrate de fibre sau paie suplimentare, în funcție de necesitățile individuale.

Consumul de furaje grosiere seamănă cât mai mult posibil cu modelele naturale de hrănire a măgarilor. Măgarii ar trebui să aibă acces la furaje grosiere atât atunci când sunt adăpostiți, în padocuri sau în zone fără iarbă. În cazul în care măgarul a prelungit timpul fără acces la furaje grosiere (3-4 ore), aceasta va afecta negativ starea generală de sănătate a măgarului (crescând riscul de colici, ulcere gastrice și hiperlipemie) și poate încuraja măgarul să dezvolte modele comportamentale anormale și nedorite.

Deși mulți măgari pot trăi cu o alimentație de paie suplimentate corespunzător cu iarbă și/sau fân cu vitamine și minerale suplimentare, după cum este necesar, anumiți indivizi, cum ar fi măgărițele gestante și cele care alăptează, măgarii tineri în creștere, măgarii care lucrează sau măgarii crescuți în scopuri de reproducere au nevoi mai mari de energie datorită nivelului lor de exercițiu sau nevoilor de bază. Prin urmare, este posibil să fie necesar ca acestea să fie suplimentate cu furaje mai bogate în energie, fibre sau uleiuri, cum ar fi lucerna sau tărâțele de orez. Astfel de furaje energetice mai mari ar trebui să fie date în rații mici împărțite pe tot parcursul zilei (cel puțin 2-3 mese pe zi, în funcție de cantitatea de hrană), iar cantitatea ar trebui să fie ajustată la nivelul actual de lucru pentru măgar.

Utilizarea furajelor pe bază de cereale este descurajată la măgari, deoarece utilizarea lor crește riscul ca măgarii să dezvolte ulcere gastrice, laminită și colici.

Foto 16. Măgarii vârstnici sau infirmi beneficiază de suplimentarea cu hrană cu baze necerealiere

Toate sursele de hrană pentru animale trebuie să fie de bună calitate igienică și nutrițională și depozitate în condiții de igienă: hrana pentru animale prăfuită, mucegăită sau râncedă trebuie întotdeauna eliminată. Echipamentele de alimentare trebuie păstrate curate și așezate într-un mod care să reducă gradul de contaminare.

Orice modificare a furajelor trebuie efectuată treptat, pe o perioadă de cel puțin două săptămâni.

Pentru adăpostirea în grup sau în padoc ar trebui să existe suficient spațiu de hrănire pentru a evita concurența și agresiunea între măgari.

Trebuie avut grijă să se facă ajustări individuale ale rezervei zilnice de alimente pe baza scorului stării corporale a măgarului. A se vedea anexa 2 pentru linii directoare privind evaluarea stării corporale.

7.8. Apă

Nevoia de apă a măgarilor depinde în principal de nivelul lor de activitate, de temperatura ambiantă și de conținutul de apă al hranei pentru animale. Măgarii beau de obicei 5-10% din greutatea lor corporală pe zi. Măgărițele care alăptează și măgarii cu activitate intensă, cum ar fi măgarii de lucru pot avea nevoie de mai multă apă. În habitatele naturale ale măgarilor, apa este, în mod normal, insuficientă și slab localizată. Acest lucru a făcut ca măgarii să fie mai toleranți la sete decât caii și să poată să se rehidrateze rapid, fără efecte adverse. O astfel de toleranță la sete și adaptările naturale pentru a menține apetitul atunci când este deshidratat nu ar trebui confundate cu o cerință totală redusă de apă, similară celei a cailor.

Foto 17. Deși măgarii sunt relativ toleranți la sete, ei ar trebui să aibă la dispoziție o sursă de apă potabilă curată și gustoasă

Măgarii pot avea un comportament aparte în privința adăpării din surse de apă necunoscute sau contaminate, ceea ce îi face să tolereze deshidratarea excesivă, menținând în același timp un apetit aparent normal. Acest lucru poate predispune la probleme de sănătate, cum ar fi colici de impact. Trebuie acordată atenție furnizării de apă curată și gustoasă din recipiente adecvate. În plus, mulți măgari par să displace apa foarte rece, iar animalele geriatrice sau vulnerabile pot beneficia de apă caldă în lunile de iarnă pentru a menține niveluri adecvate de hidratare. În perioadele de vreme rece, sursele de apă, cum ar fi jgheaburile și gălețile, trebuie inspectate de mai multe ori pe zi pentru a se asigura că acestea nu conțin gheață și furnizează apă dulce.

Măgarii ar trebui să aibă, de preferință, acces liber la apă, iar în condiții menajere nu ar trebui să rămână fără apă mai mult de patru ore. Acest lucru este valabil și pentru măgarii din padoc și de pe pășune. În adăposturile de grup sau în padocuri și pe pășuni ar trebui să existe suficient spațiu de băut pentru a evita concurența și agresivitatea între măgari.

8. Manipulare și dresaj

Persoanele responsabile de utilizarea, manipularea sau dresarea măgarilor ar trebui să dețină cunoștințe, experiență și competențe adecvate, astfel încât să cunoască și să înțeleagă comportamentul natural al măgarilor și expresiile lor specifice. Măgarii ar putea manifesta reacții de frică dacă nu sunt obișnuiți cu contactul uman și reținerea. Dacă măgarii au posibilitatea de a interacționa cu oamenii numai în situații stresante sau dureroase (de exemplu, vizite veterinare, stomatologie, potcovărie), aceștia pot prezenta reacții periculoase. Măgarul are reputația de a fi încăpățânat și ostil. Acest lucru se întâmplă adesea deoarece măgarul manifestă reticență fără a afișa limbajul corpului ca în cazul calului sau poneiului. Cauza reală a comportamentului este mai degrabă frica, durerea, lipsa motivației sau claritatea dresajului decât încăpățânarea.

Măgarii trebuie manipulați constant, cu blândețe, de la o vârstă fragedă. Măgarii care au fost bine tratați au mai multe șanse să fie încrezători și sunt mai motivați să învețe lucruri noi. Măgarii pot fi instruiți să rămână calmi prin obișnuirea treptată și ușoară cu lucrurile care îi pot speria. Obișnuirea atentă și blândă a animalului cu priveliști și sunete ciudate poate ajuta la prevenirea accidentelor. Mâinile tineri ar trebui să învețe să fie conduși de un guler pentru cap, să fie atinși pe tot corpul, să li se ridice picioarele și să rămână calmi în timpul tunderii picioarelor.

Măgarii învață cu ușurință comportamente care sunt cele mai apropiate de comportamentul lor natural. Metodele, care se aplică în mod normal atunci când se antrenează măgari, sunt de întărire negativă și pozitivă. Cele mai bune rezultate sunt obținute cu întărire pozitivă sau combinată. În caz de întărire pozitivă, măgarului i se acordă o recompensă (de exemplu, un tratament de hrănire) imediat ce măgarul reacționează corect. Pentru a preda comportamente mai complexe, modelarea poate fi utilizată. Modelarea este procesul de descompunere a comportamentului final necesar, cum ar fi ridicarea calmă a picioarelor, în pași mici, ușor de gestionat, incremental și realizabili.

Metodele de dresaj necorespunzătoare pot avea un impact negativ asupra bunăstării măgarului, iar aceste metode pot duce, de asemenea, la comportamente agresive sau conflictuale, ceea ce poate compromite siguranța celor care manipulează măgarul. În afară de metodele dure și brutale, metodele de dresaj necorespunzătoare includ, de asemenea, situații în care dresorul este inconsecvent și

transmite semnale contradictorii măgarului. Recompensele nu trebuie acordate niciodată pentru niciun comportament care ar putea fi considerat insistent sau agresiv.

Compania unui măgar calm și încrezător s-ar putea dovedi benefică atunci când un măgar trebuie să fie obișnuit cu un mediu necunoscut, de exemplu să fie încărcat pentru transport sau cu un obiect nou, pe care măgarul l-ar putea considera periculos.

Comportamentul unui catâr reflectă ambii părinți, măgarul și calul. Catării pot fi mai puțin toleranți decât măgarii atunci când sunt abordați de o persoană necunoscută, iar pregătirea lor ar trebui să înceapă când sunt foarte tineri pentru a se asigura că sunt capabili să se comporte în siguranță cu oamenii.

9. Dotări

9.1 Articole de șelărie, hamuri etc.

Toate echipamentele utilizate pentru a călări, conduce, fanda sau manevra un măgar (cum ar fi gulerul pentru cap, șaua și hamurile, căpăstrul, zăbala, hamul de conducere, potcoavele și ochelarii) trebuie păstrate curate și bine întreținute. Acestea trebuie montate corect pentru a evita rănirea, durerea sau stresul și trebuie verificate înainte de utilizare. Ar trebui să se verifice cu o atenție deosebită dacă echipamentele sunt adecvate pentru măgari, deoarece majoritatea echipamentelor concepute pentru cai și ponei vor necesita ajustări semnificative pentru a se potrivi în mod corespunzător și în siguranță pe măgari și hibrizi de măgar.

Trebuie evitată restricționarea excesivă, de exemplu presiunea mare la nivelul nasului. Utilizarea unui benzi pentru nas cu proeminențe sau „dinți” este descurajată cu strictețe.

Echipamente cum ar fi zăbalele, piedicile, bice și frâie sunt folosite pentru a furniza semnale tactile măgarului. Acest echipament trebuie utilizat cu grijă și răbdare. Responsabilitatea manipulantului sau a pilotului este de a asigura cunoștințe suficiente și de actualitate despre echipamente și ținte și utilizarea corectă a acestora înainte de a le monta la un măgar.

Foto 18. Măgar înhămat la un spectacol cvestru

9.2 Echipament de reținere

În anumite situații, poate fi necesar să se rețină măgarii pentru propria lor siguranță, pentru siguranța altor măgari sau a celor care conduce măgarul. Mijloace de imobilizare pot fi, de exemplu, un tic nervos sub supraveghere veterinară sau a unor stocuri de imobilizare sau a unei jgheaburi pentru tratament veterinar.

Când un măgar trebuie imobilizat, se aplică cea mai blândă metodă și numai atât timp cât este necesar. Reținerea nu ar trebui să înlocuiască niciodată buna gestionare și dresarea adecvată. În cazul în care se impune pentru a facilita manipularea în condiții de siguranță pentru procedurile de urgență, se recomandă sedarea aplicată de un medic veterinar.

10. Măgari de lucru

Măgarii de lucru joacă un rol fundamental în susținerea mijloacelor de subzistență a milioane de oameni săraci din lume. În special, măgarii care muncesc contribuie în mod semnificativ la activitatea agricolă; asigură transportul de alimente, apă, hrană pentru animale, bunuri, materiale de construcție și pentru oameni, permițând persoanelor în vârstă să călătorească la spitale și tinerilor să meargă la școală. În plus, măgarii care lucrează pot fi utilizați ca sursă de gunoi de grajd, carne și alte subproduse de origine animală. După cum se menționează în capitolul 7.12 privind bunăstarea echivalenților de lucru ai OIE, bunăstarea acestor echipamente de lucru este adesea precară, deoarece proprietarii acestora nu dispun de resurse suficiente pentru a-și satisface nevoile sau nu au cunoștințe suficiente cu privire la îngrijirea adecvată a echipamentelor. Anumite medii, cum ar fi cele în care se lucrează în industria construcțiilor sau în împrejurimi dificile, pot prezenta un risc deosebit pentru bunăstarea lor.

Foto 19. Echipajele de lucru trăiesc adesea în medii dure

Ca și în cazul altor măgari, nevoile lor de bază trebuie îndeplinite și trebuie luată în considerare capacitatea de muncă. Vă rugăm să consultați capitolul 7.12 din materialul OIE privind bunăstarea ecvideelor de lucru pentru o analiză detaliată a nevoilor de bunăstare a măgarului de lucru și a măgarului hibrid.

11. Măgari folosiți în alte scopuri

În întreaga Europă, măgarii sunt folosiți în diferite contexte, iar scopul păstrării măgarilor este în continuă schimbare. Acestea sunt utilizate ca animale de lucru (de exemplu, turism, transport de bunuri, servicii de ambalare și de transport, gestionarea gunoiului), dar sunt, de asemenea, ținute ca animale de companie sau utilizate pentru activități de agrement, terapie și alte activități asistate de animale sau producția de lapte și carne.

Indiferent de contextul în care este utilizat un măgar, se vor aplica recomandările din acest ghid.

Deținerea unui măgar implică responsabilitatea pentru bunăstarea, controlul și conduita animalului. Măgarii ar trebui să fie îngrijiți de persoane cu abilități și competențe adecvate. Este recomandabil ca

persoanele care nu au o experiență prealabilă adecvată în păstrarea sau utilizarea unui măgar să solicite sfatul adecvat înainte de a-și asuma responsabilitatea pentru un măgar.

Mai jos sunt menționate unele dintre provocările cu care măgarii sau proprietarii lor se pot confrunta în ceea ce privește producția de lapte, petrecerea timpului liber și turismul.

11.1 Producția de lapte

Noul mileniu a cunoscut un număr tot mai mare de ferme de măgari de lapte. Deși nu există o legislație specifică privind protecția măgarilor utilizați pentru producția de lapte, există ghiduri precum „Măgari pentru lapte – Bune practici de gestionare a animalelor pentru producția de lapte de măgar”.

Foto 20. Bunele practici de gestionare sunt esențiale pentru îngrijirea măgarilor din sectorul laptelui

Domeniile care merită o atenție deosebită în ceea ce privește gestionarea și bunăstarea măgarilor în aceasă industrie sunt gestionarea diferitelor categorii de animale (de exemplu masculii, mânjii, măgărițele de muls și cele uscate) în ferme, practicile de hrănire a animalelor cu lactație și a mânjilor lor și calendarul de separare a mânjilor de femele pentru a permite mulsul.

11.2 Agrement și turism

Măgarii și catării sunt utilizați în diferite moduri pentru activități de agrement sau asociate turismului. Aceștia sunt utilizați în mod obișnuit pentru a transporta pasageri sau bagaje, pentru drumeții, la festivaluri sau pentru a trage căruțe și vagoane.

Foto 21. Pasagerii ar trebui să fie conștienți de bunăstarea măgarilor utilizați drept taxi și în scop turistic

Turiștii ar putea să nu aibă suficiente cunoștințe despre măgari pentru a identifica problemele de bunăstare, ar putea să nu vadă bunăstarea măgarului ca fiind responsabilitatea lor sau ar putea să-și reprime preocupările cu privire la ceea ce văd pentru că doresc să-și continue activitățile. Prin urmare, este esențial să sensibilizăm turiștii cu privire la responsabilitatea lor pentru bunăstarea acestor animale și să ne asigurăm că persoanele care au grijă de animale au cunoștințele și disponibilitatea necesare pentru a se asigura că măgarii nu transportă sarcini prea grele pentru o perioadă prea lungă de timp atunci când se analizează capacitatea de încărcare a măgarului individual, că măgarii au acces la umbră, apă și odihnă adecvate și că se utilizează echipamente de bună calitate.

12. Mutilări și tuns

12.1. Andocarea și tunderea cozii

Andocarea cozii, precum și tunderea mustăților și a firelor de păr din urechile interne ale măgarilor ar trebui descurajate.

12.2. Alte mutilări

Nu trebuie efectuate alte mutilări ale măgarilor, cu excepția castrării, care trebuie efectuată numai de către un medic veterinar, în condiții de sedare și anestezie locală sau anestezie totală, în ambele cazuri urmată de analgezie de lungă durată. Marcarea cu fierul încins ar trebui descurajată cu strictețe. În cazul în care animalele sunt însemnate prin înghețare, procedura trebuie efectuată în mod profesionist.

Foto 22. Dacă se efectuează, însemnarea prin înghețare trebuie efectuată profesionist

13. Reproducere

13.1 Reproducerea responsabilă

Proprietarii au o responsabilitate uriașă atunci când analizează dacă să-și reproducă măgarul și în ce scop. Destinația tuturor mânjilor care nu sunt meniți pentru reproducere trebuie analizată cu atenție și planificată din timp.

13.2 Metode de reproducere

Măgarii nu trebuie crescuți într-un mod care poate provoca dureri sau răniri. O femelă de măgar poate deveni matură sexual în jurul vârstei de unu până la doi ani. Cu toate acestea, dacă se împerechează atât de devreme, îi poate fi compromisă creșterea; dacă fată mânji înainte de vârsta de patru ani, măgărița

și/sau mânzul are un risc mai mare de mortalitate, astfel că reproducerea nu ar trebui să înceapă înainte de vârsta de 2,5 până la 3 ani. Comportamentul estru al femelelor se manifestă prin plescăit din gură, urechi lipite de gât, eversia ritmică a clitorisului, urinarea în picături mici, vocalizarea zgomotoasă, poziția de montă și monta între femele.

Un mascul poate deservi în mod realist 10-15 femele. Pot fi adoptate două strategii de reproducere: creșterea pășunilor, în care un singur măgar este ținut liber în același padoc cu una sau mai multe măgărițe, sau reproducerea asistată, în cazul în care masculul și femela sunt supravegheați. Trebuie prevăzut un spațiu adecvat pentru comportamentul de retragere, precum și timpul de participare și exercițiile fizice pentru masculi.

13.3 Fătarea și înțarcarea

Femela ar trebui ținută în mediul în care va fâta cu cel puțin o lună înainte pentru ca ea să producă anticorpi colostrali legați de acest mediu.

Foto 22. Colostrul este ingredientul esențial pentru sănătatea mânjilor de măgar.

Femelele ar trebui să fie întotdeauna vaccinate cu regularitate conform protocolului pentru vaccinuri pentru a avea un nivel suficient de anticorpi. Vaccinarea împotriva virusului herpetic de tip 1 și 4 trebuie, de asemenea, luată în considerare în funcție de situația bolii în zona în care sunt ținuți măgarii. Anticorpii sunt transferați la mânz prin colostru (lapte bogat în anticorpi disponibil imediat după făt)

Țarcurile de fătare se pot dovedi utile pentru a face față dificultăților ce pot surveni înainte și în timpul fătării. Acestea ar trebui să fie suficient de mari pentru a permite libera circulație a femelei și nou-născutului și pentru a permite asistență veterinară, dacă este necesar. Complicația fătării ecvine este o urgență veterinară: nașterea trebuie monitorizată pentru a verifica etapele normale de fătare și dacă se observă anomalii în timpul nașterii, trebuie chemat un medic veterinar. Mânjii nou-născuți trebuie să primească colostru de la mamă în primele ore de viață. În caz de respingere a mânzului, colostrul trebuie obținut de la mamă sau de la o altă femelă la scurt timp după naștere și administrat mânzului; colostrul de vacă nu este ideal.

Înțarcarea poate fi o experiență stresantă atât pentru femelă, cât și pentru mânz și ar trebui efectuată treptat. Este de preferat ca înțarcarea să nu aibă loc înainte ca mânzul să împlinească vârsta de șase luni. Măgarul tânăr înțarcat ar trebui ținut, de preferință, în grupuri cu alți măgari tineri sau cu cel puțin un măgar adult.

14. Evaluarea bunăstării măgarilor

Proprietarii de măgari sau cei responsabili de spațiile în care sunt ținute măgarii ar putea dori să evalueze bunăstarea măgarilor sub responsabilitatea lor. A fost elaborat un protocol ([protocolul AWIN de evaluare a bunăstării măgarilor](#)) pentru a evalua bunăstarea măgarilor, precum și un instrument de evaluare a bunăstării ecvideelor care urmează să fie utilizat pentru echipele de lucru ([SEBWAT](#)). Este important de remarcat faptul că utilizarea corectă a protocoalelor necesită evaluatori instruiți corespunzător. De asemenea, este important de remarcat faptul că astfel de evaluări nu pot înlocui inspecția zilnică sau un examen clinic, atunci când boala sau vătămarea este suspectată sau identificată.

15. Considerente privind sfârșitul ciclului de viață

Deși puțini măgari mor din cauze naturale sau din cauza accidentelor, proprietarii de măgari se confruntă, probabil, la un moment dat cu decizia dificilă de a pune capăt vieții măgarului lor. Opțiunile sunt uciderea pentru a le asigura bunăstarea, pentru consumul uman (sacrificare) sau pentru consumul animal.

Uciderea ar trebui să fie întotdeauna efectuată cu grijă atunci când un măgar se află în suferință acută, nu răspunde la tratament sau când are o afecțiune cronică și incurabilă, care provoacă durere sau suferință și nu răspunde la tratament, astfel încât calitatea vieții măgarului este slabă. Proprietarii trebuie să discute cu promptitudine fiecare caz în parte cu un medic veterinar. Partenerilor supraviețuitori ar trebui să li se permită să rămână alături de corp pentru o perioadă de timp după moarte, pentru a evita stresul cauzat de dispariția bruscă a unui partener și riscul asociat de hiperlipemie.

Sacrificarea este o opțiune, cu excepția cazului în care măgarul a fost declarat ca nefiind destinat consumului uman. Metodele de ucidere ar trebui să ia în considerare diferențele anatomice dintre cai și măgari. Locul recomandat (pentru amplasarea glonțului sau a bolțului captiv) în măgarul mediu este la 1—2 cm deasupra intersecției a două linii trasate între baza urechii și cantusul lateral al ochiului contralateral. Sacrificarea va implica transportul pe o distanță mai scurtă sau mai lungă, și poate chiar printr-o piață. Înainte de luarea deciziei de sacrificare, este necesar să se evalueze dacă măgarul este apt pentru călătoria prevăzută la abator. În plus, din motive de bunăstare a animalelor, transportul măgarilor pentru sacrificare pe parcursul călătoriilor de lungă durată ar trebui să fie limitat pe cât posibil.

Un măgar nu trebuie în nici un caz abandonat sau lăsat să sufere.

Anexa 1

Glosar

În sensul prezentului ghid, se utilizează următoarele definiții:

- a) **Mascul** înseamnă un măgar domestic sau sălbatic necastrat
- b) **Femelă** înseamnă un măgar de sex feminin
- c) **Bardou** înseamnă un hibrid rezultând din împerecherea unui cal mascul (armăsar) și al unei măgărițe (femelă)
- d) **Catâr** înseamnă un hibrid care este urmașul unui măgar mascul și al unei femele de cal (iapă)
- e) **Padoc** înseamnă o incintă cu sau fără iarbă în care măgarii sunt duși pentru exerciții fizice
- f) **Pășune** înseamnă o suprafață de teren agricol acoperită cu iarbă, în care măgarii pot obține în totalitate sau parțial hrana zilnică pentru animale, în funcție de timpul petrecut pe pășune și de calitatea acesteia
- g) **Biosecuritate** înseamnă o serie de practici utilizate pentru a preveni introducerea organismelor infecțioase într-un efectiv sau într-un efectiv și transmiterea lor între animale
- h) **Uciderea** înseamnă orice proces indus în mod intenționat, care cauzează moartea unui animal, inclusiv sacrificarea, care este uciderea unui animal pentru consumul uman
- i) **Olfactiv** se referă la simțul mirosului sau la procesul de miros
- j) **Separarea cauzată de vătămare** înseamnă o separare fizică temporară a unui individ vătămat pentru a preveni alte traume de la contactul cu alți indivizi și pentru a menține acel animal în repaus. Pentru a preveni stresul mental, măgarul ar trebui să poată vedea, auzi și, dacă este posibil, să aibă contact fizic parțial cu alți măgari
- k) **Carantină** înseamnă o perioadă de timp în care un animal care ar putea avea o boală este ținut departe de alte animale, astfel încât boala nu se poate răspândi

Anexa 2

Indice de greutate corporală

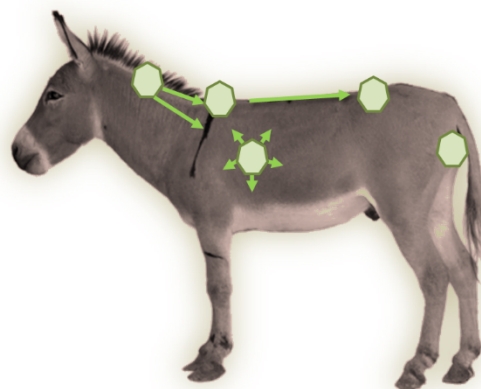
Surse: AWIN, 2015. Protocol AWIN de evaluare a bunăstării pentru măgari. DOI: 10.13130/AWIN_DONKEYS_2015; The Donkey Sanctuary, 2018. Partenerul clinic al măgarului. ISBN 978 1789013 900 Tel.

Indicele de greutate corporală este o metodă standardizată de evaluare a cantității de grăsime și mușchi de pe corpul unui măgar. Starea corpului poate fi afectată de o varietate de factori, cum ar fi disponibilitatea alimentelor, activitățile de reproducere, vremea, performanța sau activitățile de lucru, paraziții, problemele dentare, bolile și practicile de hrănire.

Cum se evaluează

Rugați proprietarul să aducă măgarul. Starea corpului este evaluată vizual și prin palpare. Începeți cu o inspecție vizuală generală, urmată de palparea manuală a părții laterale și a părții posterioare a măgarului, așa cum se arată în figură, și examinați învelișul de grăsime pe:

- Gât și umeri*
- Greabăn
- Coaste*
- Spate și șale
- Sferturi posterioare

**Notă: Depunerile de grăsime de pe gât și coaste trebuie palpate cu atenție – depunerile din această zonă nu sunt la fel de importante dacă măgarul are peste 7 ani sau dacă, în rest, corpul său este într-o stare normală.*

Cum se notează

Utilizați Indicele de greutate corporală dezvoltat de The Donkey Sanctuary*. Scala variază de la subgreutate la obezitate. Acest sistem este folosit pentru toate rasele de măgari și toate scopurile de utilizare.

Scor 1
(foarte subțire)

© The Donkey Sanctuary

Gâtul subțire, toate oasele simțite cu ușurință. Gâtul se întâlnește brusc cu umărul, oasele umărului se simt ușor. Coloana vertebrală dorsală și greabănul sunt proeminente și ușor de simțit. Coastele pot fi văzute de la distanță și simțite cu ușurință. Coloana vertebrală proeminentă, se pot simți cu ușurință procesele dorsale și transversale. Oasele șoldului vizibile și simțite cu ușurință. O mică acoperire musculară. Poate fi o cavitate sub coadă.

Scor 2
(subponde
rali)

Dezvoltarea mușchilor deasupra oaselor. Ridicătură ușoară în zona în care gâtul întâlnește umerii. Unele acoperă greabănul dorsal, procesele spinose simțite, dar nu proeminente. Coastele nu sunt vizibile, dar pot fi simțite cu ușurință. Procese dorsale și transversale simțite prin presiune ușoară. Dezvoltarea slabă a mușchilor pe fiecare parte mediană. Acoperire slabă a mușchilor pe sferturile posterioare, oasele șoldului simțite cu ușurință.

Scor 3
(ideal)

Dezvoltarea musculară bună, oasele simțite sub acoperire ușoară cu mușchi/grăsime. Gâtul se îmbină lin cu umărul, care este rotunjit. Acoperire bună a mușchilor/ grăsimii peste procesele spinose dorsale se diminuează ușor în spate. Coaste acoperite doar de un strat ușor de grăsime/mușchi, coastele pot fi simțite prin presiune ușoară. Se pot simți procese individuale spinose sau transversale cu presiune. Dezvoltarea musculară de fiecare parte a liniei mediane este bună. Acoperire musculară bună în sferturile posterioare, oasele șoldului rotunjite în aspect, pot fi simțite cu presiune ușoară.

Scor 4
(grăsime)

Gâtul gros, creasta tare, umărul acoperit cu chiar strat de grăsime. Greabăn larg, oasele simțite la presiune fermă. Coaste simțite dorsal doar cu presiune fermă, coaste ventrale pot fi simțite mai ușor. Poate simți doar procesele dorsale și transversale cu o presiune fermă. Poate avea o ușoară cută de-a lungul liniei mediane. Sferturile posterioare rotunjite, oasele simțite doar cu o presiune fermă. Depozite de grăsimi plasate uniform.

Scor 5
(foarte
gras)

Gâtul gros, creasta bombată cu grăsime poate cădea într-o parte. Umăr rotunjit și bombat cu grăsime. Greabăn larg, oasele simțite la presiune fermă. Depozite mari, adesea inegale de grăsime care acoperă aspectul dorsal și, eventual, ventral al coastelor. Coastele nu sunt palpabile dorsal. Spate larg, dificil de simțit procesele individuale spinose sau transversale. Pliuri mai proeminente de-a lungul straturilor de grăsime mediane pe fiecare parte. Se încrețesc de-a lungul liniei mediane de grăsime bombată pe fiecare parte. Nu se pot simți oasele șoldului, grăsimea poate atârna pe fiecare parte a cozii, grăsimea adesea neuniformă și bombată.